

การเป็นโลกเสรีทางเศรษฐกิจกันเกือบสองทศวรรษที่ชาวโลกคุ้นเคยกันมากกว่า 30 ปีแล้ว ขณะนี้

กำลังประสบกับการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ หลังจากผ่านประสบการณ์ผิดและถูก สัญญาสำคัญก็คือการออกมายอมรับว่า แนวคิดนี้ไม่ได้ถูกต้องเสมอไปของนักเศรษฐศาสตร์ IMF กลุ่มหนึ่งและจากคำให้สัมภาษณ์ของ Chief Economist คนใหม่เมื่อเร็วๆ นี้

แนวคิดการเป็นเสรีของโลกในด้านเศรษฐกิจ หรือที่เรียกว่า neoliberalism นั้น หมายถึงทุนนิยมแบบเนื้อหาเต็มๆ ซึ่งอยู่บนฐานของสองเรื่องคือ หนึ่ง เพิ่มการแข่งขันด้วยการลดเลิกผ่อนปรนกฎกติกา (deregulation) ตลอดจนการเปิดตลาดภายในประเทศ ทั้งสินค้า บริการ ตลาดเงิน และตลาดทุนสู่การแข่งขันกับต่างประเทศ สองบทบาทที่น้อยลงของภาครัฐผ่าน privatization (การนำวิธีการของเอกชนมาใช้ในภาครัฐ) ตลอดจนจำกัดความสามารถของรัฐบาลในการมีงบประมาณขาดดุลและสะสมหนี้

บุคคลสำคัญที่ผลักดันแนวคิดนี้คือ Milton Friedman นักเศรษฐศาสตร์รางวัลโนเบล ยักษ์ใหญ่ของโลกและของสำนัก Chicago (University of Chicago) ที่เต็มไปด้วยนักเศรษฐศาสตร์แนวคิดเสรี อธิปไตยของกลุ่มนี้แรงมากปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน เช่น (1) ขึ้นเครื่องบินด้วยราคาต่ำอันเนื่องมาจากการลดเลิกผ่อนปรนกฎหมายและกฎเกณฑ์บังคับต่างๆ (2) รถป. หรือคนทำความสะอาดหน่วยราชการใช้บริษัท (3) ตำแหน่งกรรมการหรือผู้บริหารมีการสรรหา (4) เงินเดือนของพนักงานรัฐในบางองค์กรตัดเหี้ยมขาดเอกชน (5) ตลาดเสรีการค้า เช่น AFTA NAFTA WTO

แนวคิด 'ตลาดจำ' กำลังเปลี่ยนแปลง

(6) การแข่งขันเสรีในการผลิตอย่างปราศจากการผูกขาด

Friedman ได้เป็นที่ปรึกษาของซีลีในต้นทศวรรษ 1970 โดยมีลูกศิษย์นักเศรษฐศาสตร์ที่จบจาก Chicago หลายคน ("Chicago Boys") ร่วมกันผลักดันเศรษฐกิจแนว neoliberalism จนประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง ซีลีระหว่างปี 1985-1990 มีอัตราการขยายตัวของรายได้ที่แท้จริงต่อหัวร้อยละ 5 ต่อปี จนกลายเป็นตัวอย่างไปทั่วโลกว่าโมเดลของการใช้สองฐานข้างต้นเป็นสิ่งที่ได้ผล

แนวคิดเศรษฐกิจเสรีดังกล่าวแพร่กระจายเป็นโรคระบาด และมีส่วนผลักดันให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า Washington Consensus หรือชุดของนโยบายเศรษฐกิจ 10 เรื่องที่ถือว่าเป็น "มาตรฐาน" ของแพ็คเกจปฏิรูปประเทศกำลังพัฒนาที่ประสบปัญหาเศรษฐกิจร้ายแรง ซึ่งองค์กรเหล่านี้ล้วนตั้งอยู่ในกรุงวอชิงตัน เช่น IMF World Bank และกระทรวงการคลังสหรัฐอเมริกา

ต่อมาความหมายของ Washington Consensus ได้เพี้ยนไป ถูกใช้อย่างกว้างขวางในความหมายของการโน้มเอียงสู่เส้นทางที่ยึดตลาดเสรีเป็นหลัก (market fundamentalism หรือ neoliberalism) "องค์กรดูแลระดับโลก" (IMF World Bank และอื่นๆ ในระดับโลก) มีอิทธิพลอย่างสูงต่อประเทศกำลังพัฒนาเมื่อมีการนำเอาแนวคิด neoliberalism นี้มาใช้ เมื่อครั้ง "ต้มยำกุ้ง" ของไทย IMF ผู้ให้กู้เงินบังคับให้ไทย "รัดเข็มขัด" อย่างแน่น ปลดปล่อยให้ "คนใกล้ตาย" จาก

Milton Friedman

การไม่มีเงินใช้หนี้ตายไปตามกลไกตลาดทรัพย์สินที่มีปัญหาปล่อยให้กลไกตลาดแก้ไข ปลดปล่อยเรื่องเงินทุนไหล-เข้าออกปล่อยให้ตลาดมีการแข่งขันเสรี ทุกคนคงจำความเจ็บปวดนั้นได้ ทุกอย่างเป็นไปตามแนวคิด neoliberalism

อินโดนีเซียเจ็บปวดหนักเมื่อฝูงชนแห่ประท้วงและเกิดจลาจลเข้าจับปล้นเมื่อไม่พอใจการปรับราคาน้ำมันที่รัฐบาลควบคุมให้ต่ำมานาน IMF บังคับให้ปลดปล่อยราคาน้ำมันเป็นอิสระมิฉะนั้นจะลาถลับบ้านไม่ช่วยเมื่อค่าเงินรูปีตกต่ำอย่างหนักข้าวของแพง หนี้สินต่างประเทศล้นพ้นตัวประธานาธิบดีซูฮาร์โตซึ่งครองอำนาจมานานกว่า 32 ปี ก็ต้องยอมและในที่สุดก็หลุดออกจากอำนาจ

บทความในวารสาร Finance & Development, June 2016, ของ IMF เขียนโดยนักเศรษฐศาสตร์ของ IMF สามคนบทความหนึ่งมีชื่อว่า "Neoliberalism : Oversold?" ยอมรับว่าในบางกรณีการแก้ไขปัญหามาโดยใช้นโยบาย neoliberalism

ไม่ได้ผลเพราะแทนที่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโตกลับทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นและไม่อำนวยให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

คำให้สัมภาษณ์ของ Chief Economist ของ IMF คือ Maurice Obstfeld ก็เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ neoliberalism นั้นมิใช่ยาเดี่ยวอีกต่อไปแล้วจากประสบการณ์ที่ผ่านมา แต่ละโรคต้องรักษาด้วยยาและวิธีที่ต่างกัน แนวคิดใหม่นี้เรียกได้ว่าสั้นสะท้อนพื้นพิภพของการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและการให้ความช่วยเหลือที่เป็นมาตลอด 30 กว่าปี อย่างไรก็ตามแท้จริงแล้วเรื่องนี้มีการวิพากษ์วิจารณ์กันมาหลายปี แต่การตีพิมพ์บทความเช่นนี้เท่ากับเป็นการยอมรับอย่างกึ่งทางการครั้งแรก

ว่าไปแล้วคนธรรมดาๆ ก็มองเห็นว่าการแก้ไขปัญหของ IMF ในกรณีของไทยกับอินโดนีเซียนั้นมันแปลกประหลาด การยังปล่อยให้เงินทุนไหลเข้าออกเสรี การใช้กลไกตลาดในช่วงวิกฤติคือการฆ่ากัน การวัดขีดขนาดหนักของคนรักในปัจุบันอันเนื่องมาจากรัฐบาลตัดงบประมาณเพราะเป็นเงื่อนไขของการให้กู้ยืม ก็เป็นอีกตัวอย่างของการมากเกินไปของ neoliberalism หรือไม่

แนวคิด neoliberalism ยังไม่หายไปข้ามคืน การเลือกใช้นโยบายที่เหมาะสมสำหรับแต่ละกรณีภายใต้แนวคิดตลาดเสรีนั้นไม่ผิดพลาด เพียงแต่ว่าจะเลือกใช้อย่างไรเท่านั้น